

Popis trasy

Výchozí místo je na Mírovém náměstí před informačním střediskem - na cestu se vydáme k hotelu Bohemia, kde odbočíme vlevo a půjdeme mírně do kopce až k Velké Hradební - přejdeme po přechodu k Národnímu domu - vystoupáme vzhůru ulicí Na Schodech k budově Českého rozhlasu Sever (**zastavení 1 - Wolfrumova vila**) - dále pokračujeme stále nahoru ke křižovatce - zde vpravo odbočíme do aleje Elišky Krásnohorské - po přechodu přejdeme ulicí Hoření a pokračujeme alejí na její konec do ulice Hoření - na světelné křižovatce odbočíme vlevo do ulice Malátova - po 400 metrech odbočíme vpravo do Hanzlíčkovy ulice - po pravé straně stojí **Winnarova vila č. 4 (zastavení 2)** a po levé **vila od arch. Jana Jehlika (zastavení 3)** - vrátíme se zpět na křižovatku, odbočíme vpravo a sejdem k rušné křižovatce - přejdeme po přechodech Bělehradskou ulicí a vydáme se rovně ulicí Na Spojce - po 300 metrech zabochíme vlevo do Staré ul., kde si prohlédneme po pravé straně ulice **vilku Heinze Edelmannova č. 13 (zastavení 4)** - poté sejdem ke světelné křižovatce, kde přejdeme na druhou stranu a projdeme parkem vpravo podél Masarykovy ulice až na jeho konec u křižovatky se Šaldovou - přejdeme přes přechod na pravou stranu Masarykovy ulice a poté vlevo dojdeme po cca 250 metrech až k **bytovému vilovému domu č. 162 (zastavení 5)** - po pár metrech přejdeme vlevo přes ulici do Beethovenovy a půjdeme vzhůru - na druhé křižovatce odbočíme vpravo do Slavičkovy ul., po které dojdeme do Štefánikovy - přejdeme na druhou stranu a vpravo po 50 metrech **stojí Pietschmannova vila č. 14 (zastavení 6)** - od vily se vydáme zpět Štefánikovou ulicí - dojdeme ke kruhovému objezdu na Hvězdě - po přechodu přejdeme Slavičkovou ulici, zabochíme vlevo do Palachovy a po její levé straně sejdem až k Městským sadům - projdeme parkem po centrální cestě ke světelné křižovatce na Masarykově ulici a po přechodu na levou stranu půjdeme vpravo dolů ke kruhovému objezdu u výškové budovy „Vladimír“ - na druhé straně v zatáčce Rooseveltovy ulice uvidíme **Hüblovu vilu č. 2 (zastavení 7)** - na druhé straně přechodu odbočíme vlevo do ulice W. Churchilla - zde na levé straně stojí nedaleko sebe **Hellerova vila (zastavení 8)** a **palácová vila Ignaze Petschka (zastavení 9)** a přímo naproti vstupu do Letního kina **stojí na pravé straně ulice Weinmannova vila č. 3 v současné době budova knihovny (zastavení 10)** - do výchozího místa se dostaneme okolo červeného kostela Bratislavskou ulicí k Velké Hradební - přes přechod do Pivovarské, kde sejdem dolů k Dlouhé ulici a okolo paláce Zdar na Mírové náměstí.

Stezka je dlouhá 7 kilometrů, na počátku s jedním delším a zpočátku strmým stoupáním na Skřivánek směrem do Malátovy ulice a jedním kratším na Klíši Beethovenovou ulicí k Pietschmannově vile. Následuje pozvolný sestup do centra města přes park.

Je možné zkrácení trasy na světelné křižovatce na konci Staré ulice, kde se vydáme vlevo přes přechod do Masarykovy a po její levé straně dojdeme dolů ke kruhovému objezdu u výškové budovy „Vladimír“. Dále pokračujeme od Hüblovvy vily do ulice W. Churchilla jako u delší trasy. Délka této stezky je 4,5 kilometrů.

Obě trasy jsou středně namáhavé, nevhodné pro vozíčkáře a cyklisty.

V informačním středisku si můžete zapůjčit audioprůvodce, ve kterém je tato trasa zpracována formou audionahrávky (mluvené slovo).

Většina vil je přístupná pouze při zvláštních příležitostech (např. Dny evropského dědictví).

Hellerova vila

Postaveno: 1926
Architekt: Hans Richter, Drážďany
Styl: nová věcnost

Ústečané dům přezdívají „růžová vila“ podle nezvyklé barvy fasády. Tradije se, že tato barva je původní. Prý tak nechal dům nabarvit ústecký obchodník a majitel realit Franz Heller, na přání své dcery Hildy, pro niž vilu stavěl. Dům stojí v ulici plné rezidencí těch nejbohatších Ústečanů. Na rozdíl od většiny sousedů je růžová vila menší a méně okázalá, ale zato všechny ostatní předčí originalitou svého vzhledu. Jejím nezvyklými křivkami se roku 1926 podepsal do tváře města výjimečný tvůrce Hans Richter. Odborníci jej označují za jednoho z nejznámějších představitelů hnutí „nová věcnost“, tedy německé větve funkcionalismu, v drážďanské architektuře. Sice provozoval svou kancelář v saské metropoli, rodem ale patřil do severních Čech. Zde také realizoval řadu zakázek. Ústecká vila patřila k úplně prvním. Richter experimentoval, hmotu stavby hravě rozehrál v přízemí konkávními křivkami a v patře pásovými a rohovými okny. Výrazným exteriérovým prvkem je také silný přesah střechy a visuté nadokenní a podokenní římsy. Místnosti uvnitř domu mají zásluhou zprohýbané fasády netradiční půdorysy elipsy. Po válce sloužila vila dlouhodobě Filmovému podniku, ale proslýchá se, že určitou dobu měla první patro používat i ústecká STB jako konspirační byt.

Vila Ignaze Petschka

Postaveno: 1902
Architekt: Kancelář Miksch a Niedzielski, Vídeň
Styl: historismus

Všechny doposud představené domy je možné nazývat vilou, ale jen tento jediný si zaslouží pojmenování palácová vila. A aby ne, vždyť jeho obyvatelem byl nejbohatší podnikatel meziválečného Československa. Jeho jméno zní Ignaz Petschek, ekonomicky ovládal hnědouhelnou těžbu v polovině Evropy. Začínal přitom roku 1876 jako obyčejný obchodní cestující s uhlím. Brzy však založil vlastní velkoobchod a po deseti letech samostatného podnikání se zmož natolik, že si roku 1890 postavil menší vilu. Obchody se dobře rozvíjely a za dalších deset let začal s přístavbou, která dům třikrát zvětšila. Oblíbená architektonická kancelář Miksch a Niedzielski z Vídně ozdobila fasádu v neobarokním stylu. Veškerý důraz a reprezentativní honosnost vložil architekt do přístavby. Punc paláce dodal novému domu omračující vestibul s mramorovými sloupy, obklady a dlažbou i schodištěm z přírodního mramoru. Všechn ten přepych nebyl samoúčelný, měl každé obchodní návštěvě hned po příchodu ukázat ekonomickou moc pana domácího. Nacisté dům zabavili jako židovský majetek a zřídili uvnitř úřadovnu gestapa, po válce se pro změnu stal okresním výborem KSČ. Dnes budova patří městu a mimo jiné se tu odehrávají svatební obřady.

Vila Hanse Weinmanna

Postaveno: 1930
Architekt: Paul Brockardt, Ústí nad Labem
Styl: historismus

Na dovolené v severní Itálii se ústecký velkoobchodník s uhlím Hans Weinmann a jeho žena Stella zamilovali do tamních půvabných renesančních paláců. Když si roku 1930 pro sebe stavěli novou vilu, zadali architektovi Paulu Brockardtovi požadavek, aby se severoitalskou renesancí nechal inspirovat. Dovedli dokonce pár autentických starožitností, které nechali do domu osadit. Hlavně starožitný kamenný krb. Říká se o něm, že pochází přímo z antických vykopávek v Pompejích. Reprezentativní prostory situoval tvůrce do přízemí, kam také soustředil luxusní výzdobu. Všechny dveře v salonu zdobí obrazy svýjev italských středověkých měst a zvířecími motivy. Jsou vyhotovené technikou intarzie, tedy vyskládané z kousků různobarevných dřevin. Interiéry se dochovaly v překvapivě úplnosti, a to včetně koupelen obložených mramorem a vybavených sprchovým koutem se skotskými stříky. Weinmannovi si bohužel své vily moc neužili. Už osm let po nastěhování museli jako Židé uprchnout z Československa. Vilu zabrali nacisté a po válce ji pak zkonfiskovali komunisté. Dnes ji užívá Knihovna Ústeckého kraje a pečuje o ni s citem.

Více o městské architektuře naleznete na: www.usti-aussig.net

Ústí

poznání

Trasy netušených krás

- I. Ústecká NEJ
- II. Vilová architektura
- III. Zlatá čtyřka
- IV. Umělecká stezka

www.usti-nad-labem.cz

Vilová architektura

Provinciální české královské město Ústí nad Labem se v druhé polovině 19. století proměnilo v přední průmyslovou metropoli rakousko-uherské monarchie. Nová pozice města se v jeho panoramatu neodrážela jen v podobě rostoucího počtu továrních hal a vysokých komínů. Stráně nad městem začaly také plnit honosné paláce místních továříků a obchodníků. Koncentrace široko daleko nevidaného luxusu silně kontrastovala s umouňností industriální architektury. Nová vůdčí společenská vrstva průmyslníků se chtěla přiblížit životu aristokracie a svá sídla tak stavěla po vzoru šlechtických zámků. Ústecká smetánka si nechávala navrhovat vily předními architekty své doby. Oblíbení byli zejména vídeňští tvůrci. Mnohé z vil si dodnes uchovaly někdejší noblesu a promlouvají o společenském postavení, životním stylu i vkusu svých majitelů.

Vila Carla Friedricha Wolfruma

Postaveno: 1895

Architekt: Kancelář Miksch a Niedzielski, Vídeň
Styl: historismus

Vila ústeckého textilního magnáta Carla Friedricha Wolfruma a jeho ženy Hermíny spíše připomíná malý zámek. Nese inspiraci z dob romantického středověku s trochou gotiky a renesance. Hlavní vstup má podobu vysoké válcové hradní věže, z domu trčí vysunuté arkýře, mohutné opěrné pilíře a k tomu množství věžiček a vikýřů. Stavba vyrostla jako jeden z prvních honosných průmyslových paláců v Ústí. Vyloupila se na tehdy ještě zcela prázdné stráni nad historickým jádrem města a skýtala úchvatné výhledy do Labského údolí. Návrh pochází z kanceláře vídeňských architektů Hanse Miksche a jeho společníka Juliana Niedzielskeho. To byli mezi ústeckou smetánkou zvláště oblíbení tvůrci luxusního bydlení. Interiéru dominuje rozlehlá vstupní hala, která je společně s halou v prvním patře nejhonosnější prostorou vily. Její stěny až pod strop pokrývá umělý mramor, má malované klenby, zlacené štuky. Součástí stavby bývaly dvě vrátnice vymezující obrovskou zahradu kolem sídla. Oba domky pro portýry pojalí architekti jako zmenšeniny vlastní vily. Po poválečné konfiskaci se objekt stal sídlem Českého rozhlasu, kterému slouží dodnes.

Winnarova vila

Postaveno: 1932

Architekt: Albin Camillo Müller, Darmstadt
Styl: nová věcnost, pozdní geometrická secese

Není vily od slavnějšího architekta v širokém okolí. Řeč je o rodinném sídle majitele Severočeské vodostavební společnosti Aloise Winnara. Jeho firma vynikala prestižními zakázkami, postavila např. vodovod na nejvyšší horu Česka, na Sněžku. Sám majitel na sebe upozornil vysokou architektonickou úrovní své vily. Oslovil darmstadtského malíře, designera a architekta Albin Camillo Müllera, jehož mezinárodně proslulé dílo patří do učebnic moderní architektury. Ústeckou vilu koncipoval jako symetrickou stavbu se dvěma arkýři, do nichž umístil pánský pokoj a jídelnu se zimní zahradou. Oba arkýře skýtaly skrz obrovská okna nádherný výhled do krajiny, na hrad Sřekov a na Větruši. Architekt navrhl dům jako celek včetně originálního nábytku dokonale přizpůsobeného interiéru. Původní secesní tvarosloví posunul do polohy luxusního art deco. Po poválečné konfiskaci se stavba na čas stala sídlem pionýrů a později luxusní noclehárnou pro význačné politické hosty, nocoval zde i prezident. Proto si dům vysloužil lidovou přezdívku „vládní vila“.

Nešverova vila

Postaveno: 2000

Architekt: Jan Jehlík, Ústí nad Labem
Styl: modernismus s regionalismy

Skutečnost, že se kvalitní vily nestavěly v Ústí jen před válkou, dokládá dům Karla Nešvery a jeho ženy Jany. Vznikl jako stavba pro tříčlennou rodinu. Už jen samotné sousedství s Winnarovou vilou od hvězdného architekta Albin Müllera představovalo pro stavebníka i architekta velký závazek. Ústecký tvůrce Jan Jehlík, někdejší hlavní architekt města

a následně vedoucí Ústavu urbanismu na Fakultě architektury ČVUT, se s ním vyrovnal se ctí. Sestavil hmotu domu ze dvou základních geometrických těles - hranolu a krychle. Spodní hranol skýtá obytné prostory a garáž. Horní kubická část je dvoupodlažní, má dřevěnou konstrukci a autor do ní umístil další pokoje. Každé podlaží má vlastní terasu. Interiéru vily vévodí schodiště, které má tvar eliptického válce. Nedílnou součástí stavby se stala i symetricky navržená zahrada.

„Dům Žluté ponorky“

Dokončeno: 1925

Architekt: H. Herrmann, Ústí nad Labem
Styl: historismus

Možná vás pohled na tento dům na první dojem ani nezaujme, ale stojí za to zastavit se u vily předválečného senátora za Německou sociální demokracii v Československu Ernesta Grünznera a jeho ženy Marie. Ona to vlastně ani v pravém slova smyslu vila není. Stavba vyrostla v době bytové krize jako nájemní dům se čtyřmi byty, avšak navenek se jako vila tváří. Historizující styl, v němž architekt Herrmann stavbu pojal, je typickou ukázkou své doby. Reprezentuje vkus konzervativní části stavitelů. O to zajímavější se však jeví z pohledu nájemníků, kteří u Grünznerových bydleli. V průběhu války, kdy senátor musel jako odpůrce nacistů z Ústí uprchnout, se do vily nastěhovala rodina Edelmannových s dvanáctiletým synem Heinzem. Ten o dvacet let později světoově proslul jako výtvarník, který pro The Beatles vytvořil legendární animovaný film „Žlutá ponorka“. Slavný rodák v domě bydlel do roku 1946, kdy musel do odsunu, byť pocházel ze smíšené česko-německé rodiny. Usadil se v západním Německu, kde vystudoval akademii a stal se uznávaným vysokoškolským pedagogem, světoznámým ilustrátorem a grafikem. Zemřel roku 2009 ve Stuttgartu.

Bytový vilový dům

Postaveno: 1957

Architekt: Josef Liška, Ústí nad Labem
Styl: socialistický realismus

Stavba v socialistickém duchu a přitom s respektem k buržoasní architektuře, tím vyniká ojedinělý ústecký vilový dům. Vyrostl jako součást sídlištní zástavby zahrnující několik obytných bloků postavených v duchu tzv. sorely neboli socialistického realismu – stylu, který k nám přišel ze Sovětského svazu. Tuto architekturu charakterizovalo užívání výrazových prvků z dob renesance. Architekt Josef Liška se pokusil o něco nevidaného, sladit typový „panelák“ s luxusní vilovou architekturou v sousedství. Přistavěl garáže, které slouží v prvním patře jako terasy, fasádu zpestřil rizalitem završeným štítem vikýře. Klenotem domu se stala visutá korunní římsa rozčleněná kazetami jako v antickém chrámu. Dům díky těmto úpravám získal prostor navíc pro další byt. Celkově vila skýtá pět bytových jednotek. Avšak málokdo by na první pohled tipoval, že jde vlastně jen o činžovní dům.

Pietschmannova vila

Postaveno: 1934

Architekt: Ervín Katona, Praha
Styl: funkcionalismus

„Jedna ze tří nejkrásnějších vil v celém Ústeckém kraji“, tak přední čeští odborníci na moderní architekturu ocenili vilu ústeckého obchodníka Adolfa Pietschmanna a jeho sestry Gisely. Výrazný dům představuje nejstylovější ukázkou funkcionalistické architektury v širokém regionu. Ne bezdůvodně se mu přezdívá ústecká Tugendhatka, podle slavné brněnské vily Tugendhat. Progresivního pražského architekta Ervína Katonu si Pietschmannovi vybrali proto, že se jim zalíbily dvě jiné vily, které už předtím postavil v jejich ulici. Obě svými plochými střechami a strohými fasádami silně provokovaly tehdejší společnost vyznávající spíše konzervativní styly. Sourozenci chtěli dům ještě odvážnější.

A architekt jejich přání zcela naplnil. Stavba zaujme na první pohled dokonale vyváženou skladbou hmot. Architekt rozbil blok domu proskleným nárožím zimní zahrady v přízemí a velkou otevřenou terasou v patře. Tak dosáhl výrazné dynamiky a plasticity. Katona navrhoval i vybavení interiérů, z něhož se ale dochovala jen malá část. Po konfiskaci se dům stal mateřskou školou, již je dodnes. Roku 2010 prošel ohleduplnou rekonstrukcí.

Hüblova vila

Postaveno: 1924

Architekt: Otto Prutscher, Vídeň
Styl: secese s prvky klasicismu

Emblém nad hlavním vchodem s iniciály A. H. upozorňuje, že tento dům nechal postavit pro sebe a svou manželku Bertu Anton Hübl, majitel největšího a nejstaršího zasilatelského obchodu s textilem v Rakousko-Uhersku. Svou pobočku měl i ve Vídni, odkud také přizval význačného architekta, aby mu v Ústí postavil důstojné rodinné sídlo. Tím architektem nebyl nikdo jiný než profesor na vídeňské umělecko-průmyslové škole Otto Prutscher. Proslul jako přední designér nábytku, keramiky a šperků. Jako architekt tolik činný nebyl, o to jsou jeho stavby vzácnější. V České republice najdeme jen dvě vily z jeho kanceláře, v Krnově a v Ústí. Mírně vyvýšená parcela v nároží ulic v centru města vystavuje stavbu do veřejného prostoru ze všech stran. Nejexponovanější průčelí zdobí půlkruhová veranda s řadou kanelovaných polosloupů a výrazný štít s keramickou sochou přadleny od sochaře Michaela Powolného. Dům zaujímá nezvyklý půdorys v podobě řeckého kříže. Interiéru vévodí schodišťová hala s tmavým táflováním. Další honosné prostory sloužily jako jídelna a salon. Vila je jednou z mála ukázek čisté vídeňské moderny na severu Čech. Po válce léta sloužila jako zdravotní pohořlost, dnes je soukromým sídlem firmy a prošla citlivou rekonstrukcí.

